יום ג', ח' בשבט תשס"ה (18 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

[בהמשך למאמר של אתמול] **המאבק על דמות היישוב המתהווה בארץ** מצא את ביטויו בין השאר בשלהי המאה ה- 19 בשני פולמוסים, האחד "**פולמוס גדרה**" וזמן קצר אח"כ ב"**פולמוס השמיטה**". בדף של אתמול למדנו על הראשון, היום – על השני:

פולמוס השמיטה (תרמ"ט-1889)

שנת תרמ"ט הייתה שנת שמיטה. כבר שנה לפני כן החלו רבנים ומשכילים כאחד ללבן ולברר את הסוגיה המדאיגה, מה יקרה ליישוב בשנת שמיטה. בשנת תרמ"ח פנו נציגי הברון רוטשילד, הרב צדוק הכהן ומיכאל ארלנגר, ונציג חובבי ציון י. ל. פינסקר, לגדולי תורה בבקשה למצוא היתר לעבודת האדמה בארץ בשנת השמיטה מחשש שמא שמירת המצווה כהילכתה תביא לחורבן המושבות. היו רבנים, **ביניהם הנצי"ב**, שהתנגדו בכל תוקף לחיפוש היתר כזה בטענה שאחד הנימוקים לחידוש היישוב בארץ-ישראל הוא **כדי לקיים את המצוות התלויות בארץ** ודווקא אי-שמירת שמיטה תביא לשוממותה. לעומתם היו רבנים שטענו שאם אפשר למצוא היתר הלכתי לעבודה בשנת שמיטה, חשוב לעשות זאת כדי לקיים את המושבות. הרב שמואל מוהליבר, הרב ישראל יהושע טרונק והרב שמואל זאנויל קלפפיש מצאו היתר לעבודה בשמיטה ע"י **מכירת הקרקע לזמן מוגבל לנכרים כדי להפקיע את קדושת פירות הארץ** ולאפשר עבודת אדמה בכפוף לתנאים מסויימים ע"י נכרי ובאופן חלקי גם ע"י ישראל. **הם פנו לגדול פוסקי הדור**, הרב יצחק אלחנן ספקטור מקובנה, שהצטרף להיתר בתנאי ש**שטר המכירה ייכתב בבית דין בירושלים ועל פי הסכמת רבני ירושלים**. רבני העדה האשכנזית בירושלים, הרב דיסקין והרב סלנט לא הסכימו להיתר ואסרו כל עבודה בשביעית. הנצי"ב והרב מרדכי גימפל יפה שהיו מרבני חובבי ציון הצטרפו אליהם. לעומתם, **רבני הישוב הספרדי**, הרב יעקב שאול אלישר והרב רפאל מאיר פאניז'ל תמכו בהיתר. למצדדים בהיתר הצטרפו המשכילים החילונים מבין חובבי ציון שלחצו כל הזמן לחיפוש היתר. הם חששו שימנע מהיישוב המתחדש בארץ להתפתח כיישוב מודרני החי על בסיס חברתי עצמאי ורציונלי. **כן הצטרפו פקידי הברון שטענו כנגד המושבות המבקשות לשמור שמיטה שהם אינם אלא נירפים ואינם רוצים לעבוד** ומעדיפים לחיות על התמיכה. הדעות השונות שהושמעו בנושא הראו לדעת החוקרים ש**המאבק** לא חצה בין יישוב ישן ליישוב חדש והוא חרג מהתחום ההלכתי ו**לבש אופי של מאבק על קביעת דמותו הרוחנית של היישוב.** [http://www.daat.ac.il/daat/minhal/history/hashlamot-2.htm]

ועוד דברי שבח על ארץ-ישראל ממקורותינו [לקראת ט"ו בשבט]**:**

"מדד הקב"ה כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה לינתן לישראל, אלא ארץ-ישראל." [מדרש]

"אמר לו הקב"ה למשה: הן, הארץ חביבה עלי, וישראל חביבים עלי; אני אכניס את ישראל החביבים עלי לארץ החביבה עלי." [מדרש רבה]

"ארץ טובה ורחבה" – שיבח את הארץ שהיא טובה לומר: שהאוויר בה טוב ויפה לבני אדם, וכל טוב יימצא בה, ושהיא רחבה שיעמדו בה **כל ישראל** במרחב. [רמב"ן]

"ארץ-ישראל היא היותר משובחת, והיותר מבורכת, והיותר נבחרת **מכל חלקי העולם.** אם הארץ תהיה חביבה, ישמרו מצוות ה' – שלא יגלו ממנה." [כפתור ופרח\ אבן-עזרא]

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!